

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2014-08-27

Nr. 4R-2302-(1.17)

DĖL TEISĖJŲ TARYBOS POZICIJOS DĖL ŽYMINIO MOKESČIO IR KITŲ PAJAMŲ APSKAITOS VYKDYMO TEISMUOSE

Teikiame Teisėjų tarybai informaciją apie žyminio mokesčio, teismų skirtų baudų ir valstybei priteistų bylinėjimosi išlaidų apskaitos problemą ir prašome Teisėjų tarybos pareikšti poziciją dėl šios apskaitos vykdymo teismuose galimybių.

Žyminio mokesčio, teismų skirtų baudų ir valstybei priteistų bylinėjimosi išlaidų apskaitos problema susijusi su Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. balandžio 28 d. Nr. įsakymu 1K-161 patvirtinto 10-ojo Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Kitos pajamos“ (2012 m. gruodžio 21 d. įsakymo Nr. 1K-442 aktuali redakcija) reikalavimais bei Finansų ministerijos pateiktais jų išaiškinimais, pagal kuriuos šios lėšos priskiriamos prie pagrindinės veiklos pajamų ir turi būti šiame standarte nustatyta tvarka apskaitomos Lietuvos Respublikos teismų.

Nacionalinė teismų administracija ne kartą kreipėsi į Finansų ministeriją (raštai pridedami) atkreipdami dėmesį į teisines, organizacines bei technines reikalavimo teismuose vykdyti žyminio mokesčio, teismų skirtų baudų ir valstybei priteistų bylinėjimosi išlaidų apskaitą įgyvendinimo problemas, tačiau Finansų ministerijos pozicija šiais klausimais iš esmės nepakito (Finansų ministerijos atsakymai pridedami).

2014 m. rugpjūčio 7 d. įvykusio Nacionalinės teismų administracijos ir Finansų ministerijos atstovų susitikimo metu dar kartą buvo diskutuota dėl žyminio mokesčio, teismų skirtų baudų ir valstybei priteistų bylinėjimosi išlaidų apskaitos reglamentavimo ir subjektų, kurie turėtų šią funkciją vykdyti. Įvertinus diskusijoje išsakytus argumentus taip pat buvo aptarta galimybė numatyti specialią minėtų valstybės pajamų apskaitos tvarką, pavyzdžiui, numatant, jog teismai, vadovaudamiesi Valstybinės mokesčių inspekcijos pateiktais duomenimis, atitinkamo

laikotarpio finansinėse ataskaitose pateikia suminius duomenis apie gautą ir grąžintą žyminį mokestį ir kitas su bylos nagrinėjimu susijusias sumas.

Prašome Teisėjų tarybos pareikšti nuomonę dėl žyminio mokesčio, teismų skirtų baudų ir valstybei priteistų bylinėjimosi išlaidų apskaitos vykdymo teismuose galimybių (pozicijos projektas pridedamas).

PRIDEDAMA:

- 1) Teisėjų tarybos rašto Lietuvos Respublikos finansų ministerijai projektas, 2 lapai;
- 2) Nacionalinės teismų administracijos 2013 m. spalio 1 d. raštas Nr. 4R-2506-(4.34)
- 3) Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2013 m. lapkričio 5 d. raštas Nr. ((17.10)-5K-1321445, 2 lapai;
- 4) Nacionalinės teismų administracijos 2014 m. vasario 12 d. raštas Nr. 4R-429-(1.13), 4 lapai;
- 5) Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2014 m. kovo 19 d. raštas Nr. ((6.3-01)-5K-1403575)-6K-1402376, 3 lapai.

Direktorė

Reda Molienė

TEISĖJŲ TARYBA

L. Sapiegos g. 15, LT- 10312 Vilnius, tel. (8 5) 251 4188, faks. (8 5) 268 5187

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai
El. p. finmin@finmin.lt

2014-09- Nr.

DĖL ŽYMINIO MOKESČIO IR KITŲ PAJAMŲ APSKAITOS VYKDYMO TEISMUOSE

Teisėjų taryba, 2014 m. rugpjūčio 29 d. posėdyje, susipažinusi su Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Finansų ministerija) 2013 m. lapkričio 5 d. raštu Nr. ((17.10)-5K-1321445 ir 2014 m. kovo 19 d. raštu Nr. ((6.3-01)-5K-1403575)-6K-1402376, Nacionalinės teismų administracijos 2013 m. spalio 1 d. raštu Nr. 4R-2506-(4.34) ir 2014 m. vasario 12 d. raštu Nr. 4R-429-(1.13) bei išklausiusi Nacionalinės teismų administracijos pateiktus paaiškinimus, teikia nuomonę dėl žyminio mokesčio, teismų skirtų baudų ir valstybei priteistų bylinėjimosi išlaidų (toliau – žyminis mokestis ir kitos valstybės pajamos) apskaitos teismuose galimybių.

Pirma, analizuojant esamą su žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaita susijusį teisinį reguliavimą bei atsižvelgiant į minėtuose Finansų ministerijos ir Nacionalinės teismų administracijos raštuose pateiktus šio reguliavimo vertinimus, atkreiptinas dėmesys į įstatyminio reguliavimo, nustatančio žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitą vykdančius subjektus, trūkumus - šis reguliavimas stokoja apibrėžtumo, būtino tiksliai nustatyti už tokios apskaitos vykdymą atsakingus subjektus.

Antra, galiojančiame pajamų apskaitos tvarką apibrėžiančiame poįstatyminiame reguliavime neatsižvelgta į teismų veiklos bei žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų gavimo specifiką. Akcentuotina, jog tobulinant pajamų apskaitos tvarką apibrėžiantį poįstatyminį reguliavimą būtina užtikrinti ne tik reguliavimo detalumą bei aiškumą, bet ir siekti reguliavimo racionalumo bei efektyvumo, garantuoti apskaitos vykdymui reikalingų sąnaudų proporcingumą siekiamo rezultato naudai.

Trečia, pažymėtina, kad nėra sukurtas efektyvus mechanizmas, kuris leistų racionaliomis sąnaudomis vykdyti žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitą. Teisėjų taryba atkreipia dėmesį į tai, kad tiek teismų, tiek Valstybinės mokesčių inspekcijos, į kurios sąskaitas pervedamas žyminis mokestis ir kitos valstybės pajamos, turimos ir naudojamos informacinės sistemos yra nepritaikytos žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitos funkcijai vykdyti. Todėl žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitos funkcijos vykdymas teismuose, nepakenkiant

tiesioginėms su teisingumo vykdymu susijusioms teismų funkcijoms, nėra įmanomas be papildomų išteklių skyrimo ir (ar) techninių ir organizacinių priemonių įgyvendinimo.

Ketvirta, tiek tobulinant teisinį reguliavimą, tiek planuojant ir įgyvendinant technines ir organizacines priemones skirtas žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitai vykdyti, akcentuotina būtinybė išvengti neigiamos įtakos teismo teikiamų paslaugų prieinamumui, išvengti papildomų su žyminio mokesčio ir kitų sumų mokėjimu bei grąžinimu susijusių įpareigojimų į teismą besikreipiantiems asmenims. Kita vertus, pažymėtina, jog, įvertinus galimas apskaitos organizavimo alternatyvas, kyla abejonių, ar, vykdant žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitą, grindžiamą šiuo metu buhalterinės apskaitos tvarkymą ir finansinių ataskaitų rengimą reglamentuojančiuose teisės aktais patvirtintais bendraisiais reikalavimais, reikalavimo nebloginti teismo teikiamų paslaugų prieinamumo įgyvendinimas gali būti suderinamas su siekiu mažinti teismų vykdant šią veiklą patiriamas sąnaudas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, Teisėjų taryba:

1. konstatuoja, kad nėra teisinių, organizacinių ir techninių priemonių žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitos, grindžiamos šiuo metu buhalterinės apskaitos tvarkymą ir finansinių ataskaitų rengimą reglamentuojančiuose teisės aktais patvirtintais bendraisiais reikalavimais, vykdymui teismuose;

2. siūlo Finansų ministerijai įvertinti galimybes tobulinti įstatyminį reguliavimą aiškiai apibrėžiant už žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitos vykdymą atsakingus subjektus bei numatyti specialią racionalumo, ekonomiškumo bei proporcingumo kriterijus atitinkančią žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitos tvarką, *arba* siekiant, kad teismai vykdytų žyminio mokesčio ir kitų valstybės pajamų apskaitą, grindžiamą šiuo metu buhalterinės apskaitos tvarkymą ir finansinių ataskaitų rengimą reglamentuojančiuose teisės aktais patvirtintais bendraisiais reikalavimais, numatyti ir įgyvendinti tam būtinas su Teisėjų taryba bei Nacionaline teismų administracija pagal kompetenciją suderintas teisinės, organizacines ir technines priemones.

Pirmininkas

Gintaras Kryževičius

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai
El. p. finmin@finmin.lt

2013-10- Nr.

DĖL TEISMŲ PAJAMŲ APSKAITOS

Nacionalinė teismų administracija, atsižvelgdama į teismų veikloje kylančias problemas, susijusias su pajamų apskaita, kreipiasi su siūlymu apsvarstyti galimybę tobulinti esamą teisinį reglamentavimą.

Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. balandžio 28 d. Nr. įsakymu 1K-161 patvirtinto 10-ojo Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto (toliau – VSAFAS) „Kitos pajamos“ (2012 m. gruodžio 21 d. įsakymo Nr. 1K-442 aktuali redakcija) (toliau – Standartas) 3.1 punkte numatytos viešojo subjekto pajamos, kurių apskaitai taikomas šis Standartas. Vadovaujantis Standarto 3.1.2.2 ir 3.1.7 punktais, prie tokių pajamų priskiriamos ir Lietuvos Respublikos teismų privalo būti apskaitomos:

- žyminio mokesčio pajamos;
- kitos pagal 3-ąjį viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartą „Veiklos rezultatų ataskaita“ prie pagrindinės veiklos pajamų priskiriamos pajamos (pvz., teismo nuobaudos (baudos), teismo nutartimi skirtos bylos nagrinėjimo metu už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis, teismo posėdžio tvarkos pažeidimą, priesaikos sulaužymą, neatvykimą pagal teismo šaukimą ir kt.).

Nepaisant teisės aktuose numatytos teismų pareigos, iki šiol nėra sukurto efektyvaus ir racionalaus tai įgyvendinančio mechanizmo, todėl šiuo metu teismai neturi realių galimybių apskaityti ir pasibaigus ataskaitiniams metams derinti žyminio mokesčio ir baudų pajamų Viešojo sektoriaus apskaitos konsolidavimo sistemoje (toliau – VSAKIS). Tokių galimybių nėra todėl, kad teismai nedisponuoja išsamia informacija apie faktiškai jų atžvilgiu atliktus mokėjimus – visos žyminio mokesčio ar baudų įmokos, nepriklausomai nuo teismo, yra mokamos į tą pačią Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) banko sąskaitą naudojant bendrą įmokos kodą (žyminio mokesčio įmokos kodas – 5660¹, civiliniame procese teisėsaugos institucijos skirtos baudos įmokos kodas – 6800, baudžiamajame procese teisėsaugos institucijos skirtos baudos įmokos kodas – 6801, baudos, paskirtos teismo, įmokos kodas – 6400). Atitinkamai nesant galimybių identifikuoti įmokų pagal viešojo sektoriaus subjektą (teismą), VMI negali pateikti ataskaitų apie gautas įplaukas ir grąžintas sumas pagal konkrečius teismus, kurių pagrindu teismuose būtų registruojamos pajamos bei sutikrinami teismų turimi duomenys.

Be to, teismų galimybes apskaityti žyminio mokesčio ir baudų pajamas apsunkina atvejai, kai teismai objektyviai negauna ir neturi informacijos apie jų atžvilgiu atliktus mokėjimus, pvz., pagal bendrą taisyklę, žyminis mokestis privalo būti sumokėtas iš anksto, prieš pateikiant teismui bylą inicijuojantį dokumentą, tačiau žyminį mokestį sumokėjęs asmuo vėliau teismui bylą

¹ Pažymėtina, kad neretai tuo pačiu įmokos kodu 5660 įmokamos ir teismo patirtos bei priteistos bylinėjimosi išlaidos (pašto išlaidos ir pan.).

inicijuojančio dokumento teismui nepateikia ir, galbūt, net nesikreipia dėl sumokėto žyminio mokesčio grąžinimo. Taip pat galimi atvejai, kai teismas, priimdamas ieškinį ir atsižvelgdamas į asmenų turtinę padėtį, atideda žyminio mokesčio sumokėjimą iki sprendimo (nutarties) priėmimo, tačiau vėliau byla perduodama nagrinėti kitam teismui ar prijungiama prie kitame teisme nagrinėjamos bylos (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 84, 34 ir 136 straipsniai). Pažymėtina, kad esant permokai (pvz., permokėtam žyminiam mokesčiui) ir asmeniui kreipiantis į VMI dėl jos grąžinimo, gali būti atliekamas šios sumos ir asmens įsiskolinimo valstybės biudžetui įskaitymas – informacija apie tokias procedūras teismų taip pat nepasiekia.

Manytina, kad problema galėtų būti išspręsta žyminio mokesčio ir baudų pajamų apskaitos vykdymą perdavus VMI kompetencijai, disponuojančiai išsamia ir tikslia informacija apie į valstybės biudžetą įmokamas sumas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teismų krūvis vykdant išimtinai jų kompetencijai priskirtą teisingumo vykdymo funkciją yra itin didelis. Pvz., 2012 m. bendrosios kompetencijos teismuose pirma ir apeliacine instancija išnagrinėtos 31 036 baudžiamosios, 195 870 civilinių ir 80 058 administracinių teisės pažeidimų bylos, administraciniuose teismuose pirma ir apeliacine instancija išnagrinėtos 10 854 administracinės bylos. Dėl didelio gaunamų dokumentų bei su bylų nagrinėjimu susijusių įmokų srauto, skirtingo jų pobūdžio praktiškai neįmanoma teismų buhalterinėje apskaitoje vykdyti kiekinę ir suminę žyminio mokesčio ir baudų pajamų apskaitą. Tai pareikalautų ne tik teismų finansininkų, bet ir kitų teismo darbuotojų papildomų darbo laiko sąnaudų, taip pat esminio žyminio mokesčio ir baudų pajamų apskaitos mechanizmo pertvarkymo. Pažymėtina, kad šiuo metu teismuose finansavimo trūksta net būtiniausioms teismo darbuotojų (teisėjų, teisėjų padėjėjų) pareigybėms įsteigti (finansuoti).

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, maloniai prašome apsvarstyti galimybę žyminio mokesčio ir baudų pajamų apskaitos funkciją perduoti VMI kompetencijai, ir, esant poreikiui, inicijuoti atitinkamus esamo teisinio reglamentavimo pakeitimus.

Direktoriaus pavaduotoja,
atliekanti direktoriaus funkcijas

Reda Moliienė

Julija Skersienė, tel. (8 5) 2514125, el. p. julija.skersiene@teismai.lt
Sandra Bružienė, tel. (8 5) 210 5393, el. p. sandra.bruziene@teismai.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Nacionalinei teismų administracijai

2013-~~1405~~ Nr. ((17.10)-5K-1321445)-6K-
1309084
Į 2013-10-01 Nr. 4R-2506-(4.34)

DĖL TEISMŲ PAJAMŲ APSKAITOS

Atsakydami į Jūsų 2013 m. spalio 1 d. raštą Nr. 4R-2506-(4.34) „Dėl teismų pajamų apskaitos“, kuriame prašoma apsvarstyti galimybę žyminio mokesčio ir baudų pajamų apskaitos funkciją perduoti Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI) kompetencijai, pažymime, kad pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 3 straipsnio 2 dalį viešojo sektoriaus subjektai, tvarkydami buhalterinę apskaitą ir sudarydami finansinių ataskaitų rinkinius, turi vadovautis bendraisiais apskaitos principais. Vienas iš jų – kaupimo principas, kuris nustato, kad ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai apskaitoje turi būti registruojami tada, kai jie įvyksta, ir turi būti pateikiami tų ataskaitinių laikotarpių finansinėse ataskaitose. Pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1K-161 patvirtinto 10-ojo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Kitos pajamos“ (Žin., 2008, Nr. 51-1906) 38 punktą teismai savo apskaitoje turi registruoti baudų, žyminio mokesčio pajamas ir su jomis susijusias gautinas sumas. Vadovaujantis šio punkto nuostata, žyminio mokesčio ir baudų pajamas registruoja ne tik paslaugas suteikę bei šių įmokų surinkimą administruojantys viešojo sektoriaus subjektai, bet ir valstybė bei savivaldybės. Teismai teikia paslaugas tik sumokėjus žyminį mokestį ir skiria baudas. Iš paklausimo turinio galima spręsti, kad teismai taip pat disponuoja informacija apie žyminio mokesčio mažinimą, mokėjimo atidėjimus ir baudų skyrimą, kuri reikalinga pajamoms buhalterinėje apskaitoje užregistruoti kaupimo principu. Atsižvelgdami į tai manome, kad teismai paslaugą suteikia nebūtinai tą patį laikotarpį, kai žyminio mokesčio įplaukos patenka į VMI sąskaitą, o registruojant pajamas VMI pinigų gavimo momentu būtų pažeidžiamas kaupimo principas, t. y. pajamos būtų registruojamos pinigų principu. VMI gauna tik baudų ir žyminio mokesčio įplaukas, bet nedisponuoja informacija apie baudų skyrimą arba žyminio mokesčio mažinimą, mokėjimo atidėjimus, negali apskaitoje registruoti baudų ir žyminio mokesčio pajamų kaupimo principu ir pateikti ataskaitinių laikotarpių finansinėse ataskaitose. Pagal subjekto principą žyminis mokestis yra teismų pajamos, nes ūkinę operaciją atlieka teismai, o ne VMI.

NTA dėl teismų pajamų apskaitos

Atkreipiame dėmesį, kad pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 79 straipsnio 2 dalį žyminio mokesčio apskaičiavimo, mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisyklės nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Šių taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. 1240, 6 punkte nurodyti dokumento, kuriuo patvirtinamas žyminio mokesčio sumokėjimas, privalomi rekvizitai, tarp jų ir mokėjimo paskirtis (nurodoma, kad mokamas žyminis mokestis, ir teismo, kuriame inicijuojama byla, pavadinimas). Todėl, mūsų nuomone, teismai turi galimybę gauti informaciją apie faktiškai jų atžvilgiu atliktus mokėjimus. Prieš pradėdami tvarkyti apskaitą kaupimo principu, teismai turėjo kreiptis į VMI dėl baudų ir žyminio mokesčio (kadangi įplaukos patenka tiesiogiai į VMI sąskaitą) apskaitai tvarkyti reikalingų duomenų gavimo iš jų duomenų bazės.

Siekiant supaprastinti įmokų identifikavimą pagal viešojo sektoriaus subjektą, galėtų būti svarstoma galimybė VMI nustatyti įmokų kodus taip, kad pagal juos būtų galima teismą identifikuoti (panašiai, kaip dabar identifikuojama savivaldybė per rinkliavų kodą). Dėl galimybės teismams paprasčiau identifikuoti įmokas siūlome kreiptis į VMI.

Finansų viceministras

Vytautas Galvonas

A. Gelazauskienė, tel. 219 4429, el. p. A.Gelazauskiene@finmin.lt
O. Mikulskienė, tel. 239 0225, el. p. O. Mikulskiene@finmin.lt
G. Brazauskienė, tel. 239 0277, el. p. G. Brazauskiene@finmin.lt
K. Ambrozaitytė, tel. 239 0288, el. p. K.Ambrozaityte@finmin.lt

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai
El. p. finmin@finmin.lt

2014-02- Nr.

DĖL ŽYMINIO MOKESČIO, TEISMŲ PASKIRTŲ BAUDŲ APSKAITOS

Nacionalinė teismų administracija (toliau – NTA), susipažinusi su Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Finansų ministerija) 2013 m. lapkričio 5 d. atsakymu Nr. ((17.10)-5K-1321445)-6K-1309084, siekdama spręsti problemas, susijusias su žyminio mokesčio ir teismų skirtų baudų (toliau – ir mokesčių) apskaita teismų veikloje, 2013 m. gruodžio 19 d. organizavo teismų, Finansų ministerijos ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) atstovų susitikimą.

Susitikimo metu teismų atstovai išsakė problemas dėl nurodytų mokesčių apskaitos teismų veikloje, o Finansų ministerijos atstovai, susipažinę su pateikta informacija, išreiškė pageidavimą gauti detalią informaciją raštu ir įvardinti probleminius su mokesčių apskaita susijusių klausimų aspektus.

Atsižvelgiant į tai, teikiame nuomonę bei informaciją apie problemines sritis, susijusias su mokesčių apskaita teismų veikloje:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (toliau – Konstitucija) įtvirtinta, kad teismai yra viena iš valstybės valdžių, kuriai vienintelei pavesta teisingumo vykdymo funkcija ir kurios veikla grindžiama nepriklausomumo principu. Teisėjai, teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad teismų funkcija, lemianti šios valdžios vietą valstybės valdžios institucijų sistemoje – teisingumo vykdymas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d., 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimai). Teismai, vykdydami teisingumą, privalo užtikrinti Konstitucijoje, įstatymuose ir kituose teisės aktuose išreikštos teisės įgyvendinimą, garantuoti teisės viršenybę, apsaugoti žmogaus teises ir laisves. Pagal Konstituciją teismams kyla pareiga teisingai ir objektyviai išnagrinėti bylas, priimti motyvuotus ir pagrįstus sprendimus (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 15 d., 2008 m. sausio 21 d., 2009 m. balandžio 10 d. nutarimai).

Žyminio mokesčio, teismų paskirtų baudų apskaitą (administravimą) delegavus teismams (teisėjams) galimai būtų apsunkintas teisingumo vykdymas, atsirastų prielaidos pažeisti teisėjų nepriklausomumo principą.

Konstitucinis Teismas 1999 m. gruodžio 21 d. nutarime, be kita ko, yra konstatavęs:

– užtikrinant teisėjo ir teismų nepriklausomumą ypač svarbu aiškiai atriboti teismų veiklą nuo vykdomosios valdžios;

– teismų administravimas ir drausminių priemonių taikymas teisėjams turi būti organizuojamas taip, kad nebūtų pažeidžiamas realus teisėjų nepriklausomumas;

– pagal Konstituciją teismų veikla nėra ir negali būti laikoma valdymo sritimi, priskirta kuriai nors vykdomosios valdžios institucijai. Vykdomosios valdžios institucijoms gali būti nustatomi tik įgaliojimai, skirti sudaryti sąlygas teismams veikti.

Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 6 d. nutarime konstatuota ir tai, kad teisėjo ir teismo nepriklausomumo vykdant teisingumą garantijų turinį pirmiausia lemia jų nepriklausomumas: nuo

byloje dalyvaujančių šalių bet kokio kišimosi; nuo valstybės valdžios, valdymo, taip pat visuomenės institucijų, korporacinių, neteisėtų asmeninių ar kitokių interesų įtakos; teisėjas pagal jo atliekamas pareigas negali būti priskirtas prie valstybės valdininkų; iš jo negali būti reikalaujama dalyvauti vykdant kokią nors politikos kryptį.

2. Vadovaujantis civilinių ir administracinių bylų procesą reglamentuojančiais teisės aktais, siekiant užtikrinti suinteresuotų asmenų teisę kreiptis į teismą dėl teismo gynybos, bylą inicijuojantys dokumentai pateikiami konkrečiam teismui. Teismo bylai nagrinėti paskiriamas teisėjas, todėl tik jis konkrečioje byloje turi atlikti procesinius veiksmus pagal atitinkamus proceso įstatymus (pvz., civilinių bylų nagrinėjimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau – CPK)).

Proceso dalyvio žyminio mokesčio sumokėjimas reglamentuotas CPK (pvz., CPK 80 straipsnis nustato, kad už kiekvieną ieškinį (pradinį ar priešieškinį), pareiškimą dėl ikisutartinių santykių, trečiojo asmens, pareiškusio savarankišką reikalavimą dėl ginčo dalyko, pareiškimą jau pradėtoje byloje, pareiškimą ypatingosios teisenos bylose mokamas žyminis mokestis) bei Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme (toliau – ABTĮ) (38-39 straipsniai). CPK taip pat reglamentuoja ir žyminio mokesčio sumokėjimo atidėjimą, primokėjimą, grąžinimą, įskaitymą, atleidimą nuo sumokėjimo (CPK 79-87 straipsniai).

Žyminis mokestis yra mokestis, kuris sumokamas prieš bylos nagrinėjimą, t. y. šio mokesčio sumokėjimas yra aplinkybė (išskyrus įstatymų nustatytus atvejus (pvz., atleidimas nuo žyminio mokesčio sumokėjimo)), kuri įtakoja bylos pradžią (ar byla bus nagrinėjama ar ne). Prieš pradėdamas nagrinėti bylą teisėjas turi įsitikinti, ar pateikti bylą inicijuojantys dokumentai atitinka jiems keliamus reikalavimus, taip pat ar sumokėtas nustatyto dydžio žyminis mokestis. Šiuo atveju teisėjas atlikdamas procesinius veiksmus – sprendamas, ar byla bus nagrinėjama, ar ne, veikia kaip asmuo, vykdantis teisingumą, o ne kaip valstybės įstaiga (teismas), atliekanti įstatymų priskirtas administravimo funkcijas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos įstatymų leidėjas nėra numatęs specialių nuostatų, kurios įtvirtintų pareigą teisėjams vykdyti buhalterinę žyminio mokesčio, baudų ir su jomis susijusių sumų, apskaitą. Todėl Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu teisėjams negali būti nustatytos papildomos jiems nebūdingos pareigos, nenumatytos Konstitucijoje ar įstatymuose, kiek tai susiję su teismų konstitucine paskirtimi – teisingumo vykdymu.

Teismas, kaip valstybės įstaiga, nedisponuoja informacija apie žyminį mokestį, jo dydį, sumokėjimą, grąžinimą ir pan., baudų paskyrimą, kadangi ši informacija yra bylos, kurios nagrinėjimas priskirtas išimtinai teisėjo kompetencijai, sudedamoji dalis. Be to, pastebėtina ir tai, kad teisės aktai nenustato teisėjams pareigos teismo administracijai teikti bylos informacijos apie žyminį mokestį ar baudas, nes tokia informacija, kol byla neišnagrinėta, yra nevieša. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, nurodytų mokesčių apskaitos teismas negali vykdyti.

Taip pat pažymėtina, kad tam tikra teismo veikla (pvz., dokumentų kopijavimas), priešingai nei žyminis mokestis ar teismo paskirtos baudos, nėra tiesiogiai susijusi su teisingumo vykdymu, todėl šias pajamas teismai apskaito pagal visus teisės aktų reikalavimus.

3. Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti tik bendrieji apskaitos principai, kuriais vadovaujasi viešojo sektoriaus subjektai, tvarkydami buhalterinę apskaitą ir sudarydami finansines ataskaitas, tačiau minėti principai nenumato pareigos teismams savo apskaitose registruoti žyminio mokesčio pajamas, baudas ir su jomis susijusias gautinas sumas.

Pagal minėtame įstatyme įtvirtintą subjekto principą, apskaitoje registruojamas tik to viešojo sektoriaus subjekto nuosavas ir patikėjimo teise valdomas, naudojamas ir disponuojamas valstybės ar savivaldybės turtas, finansavimo sumos ir įsipareigojimai, pajamos ir sąnaudos. Tuo tarpu žyminis mokestis ir baudos sumokami į VMI biudžeto surenkamąją sąskaitą, teismai iš jų negauna jokių pajamų, kaip jos suprantamos Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 2 straipsnio 13 dalyje.

Pažymėtina ir tai, kad pagal Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymą žyminis mokestis priskiriamas prie mokesčių, administruojamų mokesčių inspekcijos (13 straipsnio

10 punktas ir 15 straipsnio 1 dalis), o Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 4 straipsnio 4 dalis numato, kad mokesčių fondo, kuris suprantamas, kaip fondas, kuriame kaupiamos turto ir įsipareigojimų, susijusių su Valstybinės mokesčių inspekcijos arba Muitinės departamento administruojamais Mokesčių administravimo įstatyme nurodytais mokesčiais, rinkliavomis ir kitomis įmokomis, sumos, apskaitą tvarko mokesčių administratorius. Į mokesčių fondo apskaitą įtraukiamos visos ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai, susiję su mokesčių fondo veikla bei įgyvendinamais uždaviniais administruojant mokesčius, rinkliavas ir kitas įmokas bei vykdant įstatymais ar kitais teisės aktais perduotas funkcijas. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 15 straipsnyje aiškiai nurodyta, kas yra mokesčių administratorius (teismai į šio straipsnio taikymo sritį nepatenka), ir įsakmiai įtvirtinta, jog jokios kitos valstybės įstaigos arba institucijos negali atlikti mokesčių administratoriaus funkcijų.

4. Remiantis 10-ojo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Kitos pajamos“ 3.1.2.2 ir 3.1.7 punktais, šis standartas taikomas šių viešojo sektoriaus subjekto pajamų apskaitai: pagrindinės viešojo sektoriaus subjekto veiklos kitoms pajamoms, prie kurių *gali būti* priskirtos šios pajamos – žyminio mokesčio; kitos pagal 3-iąją viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartą „Veiklos rezultatų ataskaita“ prie pagrindinės veiklos pajamų priskiriamos pajamos. Taigi, akivaizdu, jog žyminio mokesčio, baudų ir su jomis susijusių sumų pajamos neprivalo, o *tik gali būti* priskiriamos pagrindinės viešojo sektoriaus subjekto veiklos kitoms pajamoms, kurioms taikytinas 10-asis standartas. Kartu pažymėtina, kad pagal šio standarto 5 punktą, viešojo sektoriaus subjekto paslauga – pirkėjo (kliento) poreikiams tenkinti skirta viešojo sektoriaus subjekto veikla, kurią vykdant *uždirbamos pajamos*. Atitinkamai pagal 10-ojo standarto 8 punktą, viešojo sektoriaus subjekto pajamomis laikomas *tik jo gaunamos ekonominės naudos padidėjimas*.

Be to, remiantis 10-ojo standarto 7 punktu, pajamos, kurių apskaitai taikomas šis standartas, pripažįstamos tik tuomet, kai tenkinamos visos šios sąlygos: 1) tikėtina, kad viešojo sektoriaus subjektas gaus su sandoriu susijusią ekonominę naudą; 2) viešojo sektoriaus subjektas gali patikimai įvertinti pajamas; 3) viešojo sektoriaus subjektas gali patikimai įvertinti su pajamų uždirbimu susijusias sąnaudas. Tačiau, kaip minėta, teismai ne tik negauna jokių pajamų bei jokios ekonominės naudos iš žyminio mokesčio, baudų ir su jomis susijusių sumų, bet ir neturi realių galimybių patikimai įvertinti su pajamų uždirbimu susijusias sąnaudas ir pajamas, kadangi nurodyti mokesčiai yra sumokami į Valstybinės mokesčių inspekcijos biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą.

5. Jei būtų neatsižvelgta į aukščiau pateiktus pastebėjimus, atkreiptinas dėmesys, kad teismų veikloje nėra sukurto efektyvaus ir racionalaus mechanizmo, kuris leistų apskaityti žyminį mokestį, baudas ir su jomis susijusias gautinas sumas. Be to, iki šiol nėra jokios aiškos tvarkos ar taisyklių, kaip teisme turėtų būti vykdoma žyminio mokesčio, baudų ir su jomis susijusių gautinų sumų apskaita. Pabrėžtina, jog aiškus, racionalus bei efektyvus mechanizmas ir detali tvarka dėl apskaitos yra itin svarbūs, kadangi praktikoje egzistuoja labai įvairios su žyminio mokesčio mokėjimu, įskaitymu, grąžinimu ir kt. susijusios situacijos, dėl ko tampa neaišku, kaip realiai praktikoje apskaityti minėtas sumas. Pagal 10-ojo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Kitos pajamos“ 9 punktą pajamos registruojamos apskaitoje ir rodomos finansinėse ataskaitose tą ataskaitinį laikotarpį, kurį yra uždirbamos, t. y. kurį *suteikiamos paslaugos*. Atitinkamai pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 6 punkte įtvirtintą kaupimo principą, *ūkinės operacijos* apskaitoje turi būti fiksuojamos tuomet, kai jos įvyksta. Tačiau neaišku, kas teismo atžvilgiu laikytina „paslauga“ („ūkinė operacija“), kada tokia „paslauga“ („ūkinė operacija“) laikoma suteikta (įvykdyta) ir pan., nors nuo tikslaus „paslaugos“ („ūkinės operacijos“) ir jos suteikimo (įvykimo) momento apibrėžimo tiesiogiai priklauso galimybė tinkamai vykdyti žyminio mokesčio, baudų ir su jomis susijusių gautinų sumų buhalterinę apskaitą. Nesant minėtų sąvokų aiškumo, praktikoje nebūtų įmanoma taikyti Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme įtvirtinto kaupimo principo.

Pastebėtina, kad vadovaujantis žyminio mokesčio sumokėjimą reglamentuojančiais procesiniais įstatymais (CPK, ABTĮ), dažniausiai žyminis mokestis sumokamas *prieš teismui*

suteikiant teisingumo vykdymo paslaugas, o ne jas suteikęs. Bylos, kuriose sumokėtas žyminis mokestis, gali būti nagrinėjamos, t. y. teismo paslaugos gal būti teikiamos, neapibrėžtai ilgą laiką (pvz., 2-3 metus), todėl nebūtų galimybės žyminio mokesčio pajamų rodyti finansinėse ataskaitose tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo sumokėtos. Bylos nagrinėjimo metu teisėjas procesiniu sprendimu gali proceso dalyvį įpareigoti ir primokėti žyminį mokestį (pvz., ieškinio sumos padidinimo atveju). Toks sprendimas gali būti priimtas viso teismo proceso metu, t. y. ir kitais metais, nei byla buvo pradėta nagrinėti.

6. Norėtume pabrėžti ir tai, kad nei bylą nagrinėjantys teisėjai, nei teismai, kaip valstybės įstaigos, dažnai neturi ir nevaldo visos reikiamos informacijos, būtinos žyminio mokesčio, baudų ir su jomis susijusių sumų apskaitos vykdymui, o tam tikrais atvejais iš viso negauna jokios informacijos apie asmenų atliktus mokėjimus (pvz., asmuo, prieš pateikdamas teismui pareiškimą (skundą), sumoka žyminį mokestį, tačiau vėliau persigalvoja ir teismui bylą inicijuojančio dokumento nepateikia bei nesikreipia dėl sumokėto žyminio mokesčio gražinimo ir kt.).

7. Aukščiau nurodytu Finansų ministerijos raštu buvo pasiūlyta, kad siekiant supaprastinti įmokų identifikavimą pagal viešojo sektoriaus subjektą, galėtų būti svarstoma galimybė VMI nustatyti įmokų kodus taip, kad pagal juos būtų galima identifikuoti teismą (kaip šiuo metu identifikuojamos savivaldybės per rinkliavų kodą). Pastebėtina, kad šis siūlymas žyminio mokesčio apskaitos nurodytų problemų neišspręs, kadangi bylos gali būti perduodamos nagrinėti iš vieno teismo kitam.

Be to, atkreiptinas dėmesys į galimas situacijas, kai žyminį mokestį mokantis asmuo klaidingai nurodys teismui priskirtą įmokos kodą (t. y. kito teismo įmokos kodą), tuomet dėl netinkamo teismo įmokos kodo teisėjas turės priimti sprendimą dėl ieškinio trūkumų šalinimo, todėl žyminį mokestį sumokėjęs asmuo turės kreiptis į VMI dėl šio mokesčio gražinimo, kad šis būtų sumokėtas tinkamu teismo įmokos kodu. Dėl nurodytų priežasčių būtų eikvojamos tiek teismo, tiek VMI darbuotojų darbo laiko sąnaudos, taip pat apsunkinama asmenų konstitucinė teisė kreiptis į teismą.

8. Dėl aukščiau nurodytų priežasčių ir didelio teismų darbo krūvio, gaunamų dokumentų bei su bylą nagrinėjimu susijusių įmokų srauto, skirtingo jų pobūdžio praktiškai tampa neįmanoma teismų buhalterinėje apskaitoje vykdyti kiekinę ir suminę žyminio mokesčio, baudų bei su jomis susijusių sumų apskaitą. Be to, tai pareikalautų nepagrįstai didelių papildomų teismų resursų (tiek finansinių, tiek personalo), atimtų nemažai darbo laiko, nors teismų darbo krūviai jau dabar yra labai dideli, o finansinių išteklių trūksta net būtiniausioms teismų darbuotojų pareigybėms įsteigti.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, į tai, kad įstatymų leidėjas teismui ir teisėjui nėra nustatęs pareigos vykdyti buhalterinės žyminio mokesčio, baudų ir su jomis susijusių sumų apskaitos, įvertinus visas sąnaudas, kurias patirtų teismai vykdydami nurodytų mokesčių apskaitą, bei tai, kad reikalavimas vykdyti tokią apskaitą neatitinka standartiškai jai keliamų tikslų, teismai negali vykdyti nurodytų mokesčių apskaitos.

Kaip pažymėta 2013 m. spalio 1 d. NTA rašte Nr. 4R-2506-(4.34), nurodytų problemų sprendimui siūlome įvertinti galimybę numatyti specifinius reikalavimus žyminio mokesčio ir teismų paskirtų baudų apskaitai ir inicijuoti atitinkamus esamo teisinio reglamentavimo pakeitimus, kuriais žyminio mokesčio, teismo paskirtų baudų ir su jomis susijusių sumų apskaitos vykdymas būtų perduotas VMI kompetencijai.

Direktoriaus pavaduotoja,
atliekanti direktoriaus funkcijas

Reda Molienė

Marius Paužuolis, tel. (8 5) 251 4129, el. p. marius.pauzuolis@teismai.lt

(originalas nebus siunčiamas)

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Nacionalinei teismų administracijai
L. Sapiegos g. 15
LT-10312 Vilnius

2014-03-10 Nr. ((6.3-01)-5K-1403575)-6K-

-1402576

DĖL ŽYMINIO MOKESČIO IR TEISMŲ SKIRIAMŲ BAUDŲ APSKAITOS

Finansų ministerijai išnagrinėjus Jūsų 2014 m. vasario 12 d. raštą „Dėl žyminio mokesčio, teismų paskirtų baudų apskaitos“, teikiame atsakymus į Jūsų argumentus dėl žyminio mokesčio ir teismų paskirtų baudų buhalterinės apskaitos tvarkymo.

Buhalterinės apskaitos prasme teismas yra buhalterinę apskaitą tvarkantis ir finansines ataskaitas rengiantis viešojo sektoriaus subjektas. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas (toliau – Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas), Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai (toliau – VSAFAS) ir kiti buhalterinės apskaitos tvarkymą ir finansinių ataskaitų rengimą reglamentuojantys teisės aktai neipareigoja teisėjo atlikti funkcijas, kurios galėtų turėti poveikio jo nešališkumui nagrinėti bylas ir priimti sprendimus.

Teismų atliekamos funkcijos priskirtinos valstybės viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos funkcijai, kuriai atlikti skiriami valstybės biudžeto asignavimai ir kurią atliekant gaunama įplaukų, todėl siekiant gauti tikrą ir teisingą atskiros teismo, kartu ir nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio vaizdą, šių įplaukų gavimo ir pripažinimo pajamomis ūkinės operacijos turi būti registruojamos teisingai. Teismas kaip biudžetinė įstaiga apskaičiuoja ir išmoka teisėjui darbo užmokestį, sudaro sąlygas teisėjui atlikti savo funkcijas, t. y. techniškai aptarnauja. Teisėjas šiuo požiūriu yra asmuo dirbantis tam tikroje įstaigoje ir atliekantis jam priskirtas funkcijas gaunantis pajamų, t. y. jei ne teisėjo atliekamos funkcijos, nei teismas kaip biudžetinė įstaiga, nei Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI), nei valstybė šių pinigų negautų ir pajamų neuždirbtų.

Pagal 10-ąją VSAFAS „Kitos pajamos“ viešojo sektoriaus subjekto paslauga – pirkėjo (kliento) poreikiams tenkinti skirta viešojo sektoriaus subjekto veikla, kurią vykdant uždirbamos pajamos. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 80 straipsnį žyminis mokestis mokamas už kiekvieną ieškinį, tam tikrus pareiškimus, prašymus dėl proceso atnaujinimo, prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones, už skundus dėl arbitražo sprendimo ir kitais šiame straipsnyje nurodytais atvejais. Kiekvienu šiuo atveju procese dalyvauja teismas: žyminis mokestis mokamas už teismo paslaugą – kad būtų pradėtas nagrinėti ieškinys, pareiškimas, skundas. Žyminis mokestis mokamas į VMI sąskaitą. Atkreipiame dėmesį, kad pajamos buhalterinėje apskaitoje nelygu gautiems pinigams. VMI surenka pinigus už teismų suteiktas paslaugas, tačiau nevykdo veiklos, kurios metu uždirbtų pajamas.

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą pajamos – gauta, gaunama arba gautina ekonominė nauda už viešųjų paslaugų teikimą, prekių ir paslaugų pardavimą per ataskaitinį laikotarpį, kai turto vertė padidėja arba išipareigojimai sumažėja, dėl ko padidėja grynasis turtas, išskyrus tiesioginį jo didinimą. Pajamos pripažįstamos kaupimo principu – tada, kai jos yra

NTA_2014_mokestis

Biudžetinė įstaiga
Lukiškių g. 2, LT-01512 Vilnius

Tel. (8 5) 239 0000
Faks. (8 5) 279 1481

El. paštas finmin@finmin.lt
<http://www.finmin.lt>

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių
asmenų registre, kodas 288601650

uždirbamos, nepriklausomai nuo pinigų gavimo momento. Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme nenustatyta, kuris subjektas turi registruoti pajamas konkrečiu atveju, tačiau nustatyti bendrieji apskaitos principai, kuriais turi vadovautis viešojo sektoriaus subjektai tvarkydami buhalterinę apskaitą ir rengdami finansines ataskaitas, vienas jų – subjekto principas, pagal kurį apskaitoje registruojamas tik to viešojo sektoriaus subjekto nuosavas ir patikėjimo teise valdomas, naudojamas ir disponuojamas valstybės ar savivaldybės turtas, finansavimo sumos ir įsipareigojimai, pajamos ir sąnaudos.

10-ojo VSAFAS „Kitos pajamos“ 8 punkte paaiškinta, kuris viešojo sektoriaus subjektas tam tikrais atvejais turi registruoti pajamas, kad jos būtų parodomos valstybės konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose: viešojo sektoriaus subjekto ekonominės naudos padidėjimo nerodo trečiųjų asmenų vardu surinktos sumos, kurios iš karto mažinamos tretiesiems asmenims pervestina suma, kadangi tai nėra viešojo sektoriaus subjekto gaunama ekonominė nauda. Jei viešojo sektoriaus subjektas yra atsakingas už tam tikrų sumų administravimą ir surinkimą, tačiau teisės aktų nustatyta tvarka privalo pervesti surinktas sumas į biudžetą (įskaitant socialinės apsaugos fondus) ir neturi teisės šių sumų ar jų dalies atgauti tą patį ar vėlesniais ataskaitiniais laikotarpiais, tokios sumos ar jų dalis nelaikoma viešojo sektoriaus subjekto pajamomis. Tačiau tokiu atveju viešojo sektoriaus subjektas, atsakingas už tam tikrų sumų administravimą ir surinkimą, registruoja ir savo finansinėse ataskaitose rodo apskaičiuotas pajamas ir į biudžetą negrąžintinai pervestinas pajamas, ir tik šių sumų skirtumas rodo viešojo sektoriaus subjekto ekonominės naudos padidėjimą. Tam, kad žyminio mokesčio sumos būtų pripažintos valstybės biudžeto pajamomis, šias pajamas pirmiausiai turi pripažinti jas „uždirbęs“ (realiai suteikęs paslaugą) viešojo sektoriaus subjektas, nes valstybės konsoliduotosios finansinės ataskaitos sudaromos konsoliduojant kitų viešojo sektoriaus subjektų, jų grupių (konsoliduotąsias) finansines ataskaitas. Nesant kitų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų nebūtų įmanoma parengti teisingų valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų.

Į Jūsų argumentą, kad Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymu pavesta VMI administruoti žyminį mokestį, atsakome, kad pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą buhalterinėje apskaitoje galioja turinio viršenybės prieš formą principas, pagal kurį buhalterinė apskaita turi būti tvarkoma ne tik pagal ūkinių operacijų teisinę formą, bet ir pagal turinį bei ekonominę prasmę. Tik teismai gali žinoti apie jų paskirtas baudas ir patikrinti, ar žyminis mokestis konkrečioje byloje yra sumokėtas (tokia pareiga teismui nustatyta teisės aktais).

Kartu informuojame, kad Jūsų rašte keliamas žyminio mokesčio ir teismų skiriamų baudų buhalterinės apskaitos tvarkymo klausimas buvo svarstomas 2014 m. vasario 27 d. Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų komiteto (komiteto nariai – Valstybės kontrolės, Finansų ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos, UAB Ernst&Young, Mykolo Romerio universiteto atstovai) posėdyje, kurio metu buvo pritarta šiame rašte dėstomai nuomonei. Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, pažymime, kad finansų ministro įsakymais patvirtintus VSAFAS galėtume keisti turėdami neginčijamų argumentų, kad teismai nesusiję su žyminio mokesčio ir teismų paskirtų baudų įplaukomis ir pajamomis.

Mūsų nuomone, keliami žyminio mokesčio apskaitos tvarkymo teismuose klausimai susiję su darbo organizavimu ir informacijos šaltiais tarp viešojo sektoriaus subjektų, o ne su buhalterinę apskaitą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais. Teismo buhalterinę apskaitą tvarkantis padalinys nusistatytu periodiškumu galėtų gauti žyminio mokesčio suvestinę (nurodant bendrą sumokėtą žyminio mokesčio sumą ir datą, kada mokesčiai buvo sumokėti), neatskleidžiant bylos numerio ir kitos su byla susijusios neskelbiamos informacijos. Kartu teismai turėtų su VMI suderinti reikalingos informacijos apie žyminį mokestį pateikimo tvarką, kad buhalterinė apskaita būtų tvarkoma pagal teisės aktų reikalavimus.

Kartu teikiame atsakymus į kitus iškilusius ar galimus klausimus dėl žyminio mokesčio apskaitos tvarkymo:

- paslauga, už kurios suteikimą yra uždirbamos žyminio mokesčio pajamos, turėtų būti laikoma suteikta ir žyminio mokesčio įplaukos turėtų būti pripažįstamos teismo kaip biudžetinės įstaigos pajamomis ir pervestinomis pajamomis tą ataskaitinį laikotarpį, kurį teisėjas (kuriam buvo

paskirta nagrinėti byla) įsitikina, kad pateikti bylą inicijuojantys dokumentai atitinka jiems keliamus reikalavimus ir žyminis mokestis yra sumokėtas (kadangi žyminio mokesčio sumokėjimas yra aplinkybė, kuri lemia, ar byla bus nagrinėjama ar ne (išskyrus teisės aktų nustatytas išimtis, kai nuo šio mokesčio atleidžiama). Tokiu atveju, pinigai VMI bus gauti anksčiau nei teisme jie bus pripažinti pajamomis;

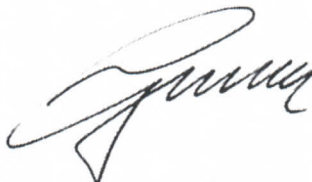
- jei vienas teismas perduoda bylą nagrinėti kitam teismui, žyminio mokesčio pajamos galėtų likti pripažintos pirmajame teisme, kadangi pajamas uždirbo pirmasis teismas – jis įsitikino, kad mokestis sumokėtas ir galima pradėti nagrinėti bylą. Be to, sumos jau galimai buvo pripažintos valstybės biudžeto pajamomis;

- teismui priėmus sprendimą žyminį mokestį grąžinti arba sumažinti jo dydį, ta suma turėtų būti sumažinamos teismo (biudžetinės įstaigos) pajamos ir pervestinos pajamos tą ataskaitinį laikotarpį, kurį buvo priimta teismo nutartis grąžinti žyminį mokestį ar sumažinti sumokėto žyminio mokesčio dydį (nepriklausomai nuo dienos, kurią VMI grąžins sumokėtą sumą asmeniui);

- jeigu asmens prašymu teismas atideda žyminio mokesčio sumokėjimą, pajamos vis tiek yra uždirbtos, nes ieškinys priimtas nagrinėti (teismas turėtų registruoti apskaičiuotas ir pervestinas pajamas, nors VMI įplaukos dar negautos).

Kilus daugiau klausimų dėl žyminio mokesčio buhalterinės apskaitos tvarkymo, galite kreiptis į Finansų ministerijoje veikiančią Konsultacinį centrą arba rašyti Finansų ministerijai.

Finansų viceministras

Vytautas Galvonas